

TOIMITTAJALTA

„Onko Ruusu-Ristin toimitus sitä mieltä, että esim. Suomessa sotaväki ja suojeluskunta ovat turhia?“ kysyi muuan uusi lehtemme lukija – luultavasti muutamien viime numerossa olleiden lausuntojen johdosta. „Edustaako toimitus semmoista pasifistista kantaa, jonka mukaan valtion kerta kaikkiaan pitäisi riisua aseensa?“

Jos aseiden riisuminen kävisi käytännössä päinsä – vastaa toimitus ylläolevaan kysymykseen, – silloin olisi semmoinen ratkaisu epäilemättä onnellisin. Mutta kuinka se olisi edes ajateltavissakaan, niin kauan kuin eivät yksilöt ja kansat kaikki ole siitä yhtä mieltä? Jos ihmiset luottaisivat toisiinsa, jos ei olisi varkaita, ryöväreitä, murhaajia – ei suuressa eikä pienessä mittakaavassa, – jos kukaan ei tahtoisi tehdä vääryyttä toiselle itse siitä hyötyäkseen, silloin rauha vallitsisi maassa ja kaikinainen aseellisuus olisi todella turha. Mutta niinkuin nyt on, täytyisi aseettomuuskin aikaansaada pakkokeinoilla, ja mitä siitä seuraisi muu kuin kaikkein sota kaikkia vastaan? Aseettomuus on asia, jota ei voi panna toimeen, keinotekoisena se ei olisi minkään arvoinen, – sen tulee syntyä itsestään. Ja se tulee itsestään, kun ihmiset ovat siihen kypsyneet.

Ruusu-Ristin toimitus ei sekaannu politiikkaan. Jos sen palstoilla lausutaan ajatuksia, lausutaan ne valistustarkoituksessa – yksilöiden „ylösrakennukseksi“, ei puoluehengessä. Toimituksen mielestä on totuuden etsijöille välttämätöntä saada ajatella ja lausua ajatuksensa vapaasti. Ja kun lukija muistavat, että lehtemme ei harjoita minkäänlaista puolueagitatsionia, silloin ei kukaan vapaasti lausutuista mielipiteistä pahene. Ruusu-Risti tahtoisi kasvattaa lukijoitaan itsenäisesti ajatteleviksi ja arvosteleviksi ihmisiksi, ja jos se siihen kykenisi, tuntisi se itsensä onnelliseksi.

Mitä nyt asevelvolliseen sotaväkeen ja suojeluskuntaan tulee, on toimituksen mielestä niiden välillä suuri ero. Edellinen perustuu pakkoon, ja tämä on sen heikko puoli, koska se on ammattia, joka ei ole jokaisen nuoren ihmisen omantunnon mukaista. Pitäisi ainakin lakipykälissä varata mahdollisimman suuri vapaus nuoren ihmisen omalletunnolle ja persoonalliselle vakaumukselle, – ja siihen päin lainlaadinta jo kulkeneekin. Toisin taas on laita suojeluskuntajärjestön. Se perustuu vapaaehtoisuuden

pohjalle, ja se on niin muodoin luonnollinen ylimeno osittaiseen tai täydelliseen aseettomuuteen.

Muuten ei kukaan kieltäne sitä, että sotilaallisesti kasvatettu mies useinkin on varsin miellyttävä olento: rehellinen, suora, luotettava ja itsensä unohtava. Jaloimmat ja parhaimmat ihmiset ovat usein olleet sotamiehiä. Tätä emme koskaan unohda, kun sotalaitosta arvostelemme. Kaikki lausuntomme koskevat luonnollisesti sota-aatetta ja siitä johtuvia seikkoja, ei koskaan yksilöitä, jotka sotamiehen puvussa ovat yhtä lähellä taivaallista Isää kuin muutkin kuolevaiset. Se vain olkoon jokaiselle selvänä, että Jeesus Kristus y. m. suuret viisauden mestarit eivät ole olleet mitään sotapäälliköitä, – ei missään tapauksessa ainakaan ensinmainittu, vaikka kirkot ovatkin yrittäneet tehdä hänestä sotasankaria, siunatessaan hänen nimessään lippuja ja joukkoja, rukoillessaan hänen nimessään menestystä aseille. Kristus oli – sen kaikki tietävät omassatunnossaan – rauhan ruhtinas, uhrautumisen ja kärsimyksen kuningas.

*

Tuoni tekee työtään meikäläisissäkin riveissä. Helmikuussa jättivät ruumiillisen tomumajansa säveltäjä, professori Oskar Merikanto ja runoilija Aarni Kouta.

Oskar Merikanto ei ollut Ruusu-Risti-seuran jäsen, mutta vanha teosofi, joka aikoina ennen maailmansotaa säännöllisesti kaikissa juhlatilaisuuksissamme antoi loistoa ohjelmalle mestarillisella pianonsoitollaan sekä sooloesiintyjänä että säestäjänä lauluissa ja melodraamoissa. Muutamia sävellyksiään hän loi varten vasten teosofisiin tarkoituksiin; mieleeni muistuvat seuraavat: ylimaallista rauhaa uhkuva melodraama „Bhagavad Gita“, joka ensin kerran esitettiin Helsingissä teosofisessa iltamassa huhtikuun 6 p:nä 1908; tunnelmikas melodraama „Rakkaudelle“ (P. E:n sanat), joka valitettavasti esitettiin vain yhden kerran Helsingissä teosofisessa vuosijuhlissa toukokuun 16 p:nä 1910, koska säveltäjä ei liene kirjoittanut „puhtaaksi“ musikaalista, perin vaillinaista konseptiaan; ja suurenmoinen kantaatti „Kuoleman kunniaksi“ (P. E:n sanat), joka esitettiin eurossalaisessa teosofisessa kongressissa Tukholmassa kesäkuun 15 p:nä 1913 ja siellä voitti kaikkien sydämet.

Kerron tässä kantaatin alkuhistorian semmoisena kuin sen kuulin säveltäjän omasta suusta. Merikanto oli monta vuotta kirkon urkurina

toimiessaan ajatellut kuolemaa ja ajatellut, että tavallinen käsitys kuolemasta ja vainajien hautaansaattaminen epäilemättä oli väärä; hänen tunteitaan se aina oli loukannut. Hän oli monta vuotta ikävöinyt elämäkäsitystä, joka selvittäisi enemmän kuoleman asioita, ja kysynyt mielessään, eikö kukaan voisi sitä probleemia kauniimmin käsitellä.

Silloin hän kerran joulukuussa 1904 kulkiessaan kirjakaupan ohi näki akkunassa kirjan „Mitä on kuolema?“ ja pujahti heti ostamaan sen. Lukiessaan sitten kirjaa kotonaan hän mieltäsi siihen ja sivu sivulta hänen innostuksensa kasvoi, sillä siinä oli niitä tunteita ja ajatuksia, joita hän oli hapuilemalla hapuillut kykenemättä niitä tajunnassaan selvittämään. Tullessaan lukuun „Kuoleman kunniaksi“ alkoivat sävelet hänen sielussaan soida, nousten ylistys- ja kiitoslauluksi kuoleman majesteetille. Inspiratsioonissaan hän silloin jo merkitsi kirjan reunaan: tuo on kööriä, tuo yksinlaulua, tuo lausuntoa j. n. e.

Siitä saakka Merikanto kanto mielessään sävellystä, vaikkei hän sitä paperille osannut kirjoittaa ennenkuin talvella 1912-1913, kun oli Tukholmasta päin tullut pyyntö ja kehoitus, että teosofi-säveltäjä loisi jotakin kansainvälistä kongressia varten.

Semmoinen sävelten ruhtinas kuin Oskar Merikanto ei tosiaankaan ole turhaan elänyt. Aineellisilla arvoilla ei punnita eikä mitata sitä henkistä apua, minkä hän on Suomen kansalle ja sen nousevalle sivistykselle antanut. Semmoisesta ihmiselämästä täytyy jokaisen iloita, ja kun kuolemassa fyysillinen persoonallisuus etsii lepoa, on lepo hyvin ansaittu, ja henkiminä kohoo säveltensä täyttämään taivastilaan lisätäkseen näkymättömän maailman sopusointua ja kauneutta ja auttaakseen sen asujaimia, samalla itse kasvaen ja kehittyen uusissa inspiratsioneissa ja valmistuen uutta maallista työkautta varten. Eräs ystävämme on lähettänyt seuraavan kauniin runon, jonka hän omistaa „professori Oskar Merikannon muistolle“.

*Nyt surupukuun astuu Suomen kansa,
on tuoni siltä pojän ottanut.
Näin tuoni voittamalla voittajansa
tuon laajarinnan lauhkeen laulajansa
on elon uuden hälle antanut.*

*Oot Oskar Merikanto meiltä poissa,
oot muille maille meiltä muuttanut,*

*Sä uudessa oot untenmaiden koissa
ja hatarissa harhalinnain soissa
on sinne kuolo Sinut saattanut.*

*Mut laulun lahjas avaa Sulle ovet,
Pietari portillaan Sua kumartaa,
Sun säveleesi särkee jäiset povet,
sen laineet lyövät siihen laajat lovet
ne aatemaihin tietä avartaa.*

*Sun sävelissä Suomen järvet päikkyi
sen laineet lakkapäinä lauleli.
Kotoisen lieden lämpö niissä läikkyi
ja avaruuden tähtivalot väikkyi,
kun luonnon voimat niissä otteli.*

*Sä soitit Suomen sulot sävelissä –
Kalevan kankaan kauniit tarinat.
Ja kuolemalle lauloit kaunihissa
ylistyslauluissasi ylevoissä
elämän voiton tarut ihanat.*

*Siks kuolontie on Sulle tuttu latu,
mi johtaa luokse taiteen temppelin.
Se onkin Sulle vanha selvä satu
ja tuttu myöskin templiin vievä katu,
mi kulkee läpi uhrikappelin.*

*Ei kuolemata ole laulajalle.
Ei kuole laulu Väinön kantelon.
Se elää aina kuolon kulkijalle
ja ylösousemuksen pyrkijälle
soinnuissa uuden päivän laulelon.*

*Ja tielle tulkoon Väinö Sua vastaan
ja Lemminkäinen lempi lauleloin!
He laulunvoimin johdattakoot lastaan –
Ilmarivoittajaksi voimakastaan,
laulajaksi, sulho suuteloin!*

Tutustuessani viitisen vuotta sitten Aarni Koutaan en aavistanut, että tunnetusta runoilijasta ja Nietzsche-ihailijasta oli tulemaisillaan vakaa ja harras teosofi. Niin kuitenkin kävi, ja Kouta, joka oli alkanut uhmailijana, epäilijänä, muuttui lopputaipaleellaan ruusuristiläiseksi mystikoksi, jonka ajatus liiteli hengen avaruuksissa, jotka lienevät olleet lukitut useille hänen entisistä ihailijoistaan. Sitä syvemmin on kunnioitettava hänen rehellisyyttään runoilijana. Hän ei pelännyt olla oma itsensä silloinkaan, kun se oli uudeksi syntynyt ja luopunut vanhastaan. Tietysti tämä todisti, että syvimmällä oli piillyt se ihminen, joka oli sama sekä nuorukaisena että miehenä, ja sentähden Kouta mielellään esitti vakaumuksenaan, että Nietzschekin oli pohjimmaltaan mystikko, joka m. m. uskoi sekä jälleensyntymiseen että karmaan. Aarni Koudan viimeiset runoteokset, kuten „Rakkauden temppeli“ ja „Ristin tie“ todistavat, kuinka korkealle hänen inspirationsinsa saattoi kohota. Niissä hänen runollinen mielikuvituksensa todella on kuin kotka, joka lentää aurinkoa kohti. Eikä hänen runoistaan puutu tunnetta, vaikka se välistä pukeutuu ankarasti älykkääseen muotoon. Tunne on vain syvältä etsittävä, siitä hengen temppeleistä, jossa asuu rakkaus totuuteen.

Jos olisin runoilija, laulaisin sydämen halusta sonetin Aarni Koudan ritarillisen ja tehtävälleen uskollisen sielun muistolle. Tämmöisissä tilanteissa tunnen selvästi eron jumalallisia lahjoja saaneen runoilijan ja tavallisen proosallisen kynämiehen välillä. Koutaa kohtaan tunnen kiitollista rakkautta monesta syystä. Tietäjän palstoilla hän vuosina 1919 ja 1920 julkaisi monta ihanaa runoa ja monta arvokasta artikkelia. Hänen kirjoituksensa kohottivat suuresti aikakauskirjamme arvoa sekä nerokkaan sisältönsä että lennokkaan tyyliensä kautta. Kun Tietäjästä tuli Ruusu-Risti, oli tarkoitus, että Aarni Kouta entistä kiinteämmin olisi ottanut osaa toimitustyöhön. Hän sen mielellään olisi tehnytkin, ja minä surkuttelen huonoa karmaani, joka asetti voittamattomia taloudellisia esteitä hyvän suunnitelman tielle.

Aarni Kouta oli yhtenä päätekijänä mukana Ruusu-Risti-seuraa luomassa. Kun me muut olimme kauan kahden vaiheilla luopuako vanhasta rakkaasta Teosofisesta Seurasta, silloin Kouta, jota menneisyys ei sitonut T. S:aan, kirkkaalla totuudennäkemyksellään ja ehjällä, keskitetyllä

tahdollaan sai meidätkin astumaan suoraan eteenpäin päämäärää kohden. Hän oli epäilemättä vanha taistelija, vaeltava ritari, joka polvistui ihanteen edessä yhtä vilpittömästi kuin ennen sydämensä maallisen haltijattaren ja käytti taistelussaan hengen miekkaa yhtä suurella uskolla ja ihastuksella kuin ennen väkivallan säilää. Viimeisenä parina vuotena hän ei enää ottanut osaa Ruusu-Risti-työhön osaksi luentomatkojensa, osaksi sairauden takia, osaksi itseensä syventymis- ja sulkeutumishalusta.

Personallisesti Aarni Kouta teki minulle merkillisen palveluksen, kun hän eräässä artikkelisarjassaan suureksi hämmästykseni ilmoitti minulle, että olin suomalainen kirjailija. Olihan minua siksi nimitetty – kohteliaisuudesta ja kai senkin takia, että miehellä täytyy jokin ammatti olla, – mutta en koskaan ollut sitä vakavasti uskonut. Eihän suuri yleisö minusta paljoakaan tiennyt, eiväthän sanomalehdet milloinkaan pitäneet meteliä minun kirjoistani, eivät arvostelijat ja asiantuntijat myöntäneet minulle sijaa suomalaisessa kirjallisuudessa, – olin siis tottunut ajattelemaan olevani tuommoinen hybridi olento, joka ei ole sitä eikä tätä. Ja nyt Kouta lujalla kädenpuristuksella vakuutti, että olin suomalainen ja että olin kirjailija, – ja jos ken on tätä ammattia harjoittanut niinkin monta vuotta kuin minä, hän ymmärtää, miltä semmoinen tunnustus tuntuu. Eihän se päähäni mennyt, sillä eihän se ollut muuta kuin yksityisen ammattimiehen epävirallinen lausunto. Mutta että hän ammattimiehenä uskalsi sen sanoa, siitä olin sanomattomasti liikutettu. Ja sydämeni on hänelle kiitollinen.

Niin nähköön siis Aarni Kouta Tuonen mailla ihania unia, kunnes hän herää oman paratiisinsa yrttitarhassa.

*

Istuessani tänään, maaliskuun 8 p:nä kirjoittamassa näitä pätkiäni muistelen myös syvällä kunnioituksella erästä hengen sankaria, joka tänään täyttää 60 vuotta. Hän ei kuulu nimellisesti meidän joukkoomme, mutta hän kuuluu oleellisesti kaikkien niiden joukkoon, jotka tahtovat tuoda valoa pimeyteen, lohtua murheeseen, sydämen lämpöä kylmään maailmaan. Kaikki tuntevat hänen nimensä, mutta henkilökohtaisesti hän on tuttu ennen kaikkea onnettomille, hätää kärsiville, sieluntuskissa värjöttäville. Hän on Mathilda Wrede, vankien ystävä.

En malttanut olla häntä tässä mainitsematta, vaikka kuten sanottu hänen tiensä ei ainakaan vielä ole kohdannut meidän tietämme. Mutta olen kerran keskustellut hänen kanssaan, ja se keskustelu on ihanimpia muistojani. Tunsin niin elävästi seisovani vanhan, suuren, kehittyneen sielun edessä. Tunsin niin selvästi, kuinka muurit toinen toisensa jälkeen meidän väliltämme hajosivat. Tunsin niin voimakkaasti, kuinka olennaisesti, kuinka hengessään yhtä ne ihmiset ovat, jotka notkistavat polvensa rakkauden Jumalan edessä, jotka sielunsa pellostä ovat löytäneet totuuden helmen, jotka leiviskäänsä tahtoisivat käyttää elämän Isän kunniaksi. Eri teitä pitkin he ovat tulleet suureen yhtymäkohtaan. Välittömästi he ymmärtävät toisiaan, vaikka puhuisivatkin eri kielillä. Kaikki he tuntevat Kristuksen ja tietävät, kuka Jeesus oli. Kaikki he näkevät, että ihmisessä piilee salaperäisiä kykyjä, että henkimaailma on olemassa, että ihminen syntyy jälleen maan päälle. Kaivataanko parempaa todistusta siitä, että jumalallinen totuus aina on yksi ja sama?

Kymmenkunta vuotta sitten Mathilda Wreden työ vankien hyväksi vankiloissa virallisesti lakkautettiin. Mutta hänen rakkautensa kärsiviin, pieniin ja sielultaan sairaihin ei siitä lamaantunut. Yhä hän on jatkuvasti kulkenut enkelein teitä, kulkenut Jumalan sanansaattajana pimeydessä eksyneiden luo, lohduttaen, tukien, auttaen, valaisten. Riittääköön hänelle yhä voimia ja ikää! Työtä ei häneltä puutu.

*

Ruusu-Risti-lehdessämme on parina viimeisenä vuotena silloin tällöin esiintynyt nimimerkki U. E. G. runsas- ja syväaatteisten, soinnukkaiden ja kauniiden runojen alla. Välistä on mainittu, että runo on „unessa kirjoitettu“, ja moni lukija on varmaan ihmetellyt, mitä silläkin lienee tarkoitettu. Vertauskuvakieltä se arvatenkin on ollut, sillä eihän kukaan nukkuessaan kirjoittele – kaikista vähimmin runoja?

Niin, asianlaita on yhtäkaikki se, että kaikista U. E. G:n runoista olisi voitu täydellä syyllä ilmoittaa, että ne ovat unessa kirjoitetut – eikä sillä olisi tarkoitettu mitään muuta kuin silkkaa, sananmukaista totuutta. Sillä niin ihmeelliseltä kuin kuuluukin, U. E. G. on niin sanoaksemme astraalinen runoilija. Fyysillisessä persoonallisuudessaan hänen ammattinsa on aivan toinen eikä hän harjoittele runoilua edes mielityökseen; ei hän edes fyysillisessä tajunnassaan ole lähemmin tutustunut teosofiseen

maailmankatsomukseen. Mutta kun hänen ruumiinsa nukkuu, silloin herää sisäinen ihminen, tarttuu kynään ja kirjoittaa – ja käsiala on yhtä selvää, suoraa, kirjoitus yhtä tarkasti välimerkeillä varustettua kuin konsanaan hereillä olevan runoilijan manuskripti, – niin epäilemättä puhtaampaakin, sillä fyysillisessä tajunnassaan toimiva runoilija saattaa tehdä paljonkin korjauksia konseptiinsa, mutta tämä somnambuulisesti työskentelevä taiteilija tekee heti puhdasta työtä.

Tapaus ei ole ainutlaatuinen, sillä yliaistillisten ilmiöiden tutkijat tuntevat kyllä tapauksia, jolloin ruumis toimii välittömästi korkeamman sisäisen tajunnan mediumina. Muuan matemaatikko, jolla oli suoritettavanaan vaikea lasku, johon hän ei illalla pystynyt, paneutui levolle ja näki ihmeekseen seuraavana aamuna, että oli yön aikana mallikelpoisesti ratkaissut paperille koko probleemin. Ja ovathan teosofit lukeneet madame Blavatskystä, että Salaisen Opin käsikirjoitusta joskus kasaantui kirjoituspöydälle tekijän nukkuessakin.

Kuinka tämmöinen asia on fysiologisesti selitettävissä, ei ole vaikea ymmärtää niiden, jotka uskovat ihmisen sisäisiin käyttövälineisiin. Minätajunta vaikuttaa suoranaisesti älyruumiin kautta eetteriaivoihin ja hermostoon herättämättä astraalitulassa uinuvaa päivätajuntaa, milloin ei ole kysymyksessä suoranainen ulkopäin tuleva vaikutus vainajan tai muun henkiolennon taholta. Mutta kuinka ilmiö on selitettävissä psykologisesti, kun ei ole kysymyksessä henkivaikutus? Mikäli U. E. G:n tapausta tunnen, luulen sen olevan tätä laatua, s. o. että U. E. G. toimii vain oman itsensä, sisäisen minänsä mediumina. Ja sitä selittäisin psykologisesti niin, että U. E. G. on varsinaiselta olemukseltaan runoilija, vaikka erinäiset asianhaarat ovat estäneet häntä siksi tulemasta fyysillisessä tajunnassaan. Hänen sielunsa, joka ei tyydy eikä alistu ulkonaisen maailman asettamiin esteihin, purkaa patonsa yöllä ja sanoo sanottavansa tavalla, joka semmoisenaan todistaa ihmisen korkeammista kyvyistä. Hänen sielunsa on henkimaailmassa hereillä ja tietää karmallisen kehityksensä nojalla asioita, joista U. E. G:llä päivätajunnassaan ei ole ollut aavistusta.

Näistä asioista julkaisen tässä numerossa valaisevan kirjoituksen H. P. Blavatskyltä. Kirjoitus on vudelta 1889, jolloin ei vielä puhuttu mitään psykoanalyysistä.

Muutamilta lukijoilta olen saanut vastauksia kysymykseeni kansilehden ulkoasusta. Jokseenkin yksimielisiä näkyvät vastaajat olevan siitä, että vanha muoto oli kauniimpi. Jotkut ovat arvelleet, että uusi on halpuuden takia valittu, mutta sen ajatuksen voin oikaista, sillä kustannus on sama. Valinta tapahtui minun puoleltani osaksi sen takia, että siten voitettiin yksi tekstisivu, osaksi sen takia, että silmäni kaipasivat yksinkertaisempaa ulkoasua – taas vaihteeksi.

Muuten näkyvät sanani Ruusu-Rististä kultaisena siteenä meidän kaikkien kesken herättäneen vastakaikua siinä runosuonisessa ystävässä, joka lähetti seuraavat säkeet „kultaisesta siteestä“:

*Kulkee side kultainen,
auringossa väikkyy.
Aurinko tuo ylhäinen,
lämpöänsä läikkyy.*

*Sydämien kultainen
side tuo on hieno,
kuuluu kulkiessa sen
soittelokin viono.*

*Kiertää side kultainen,
joka sydän-kukkaan,
kiertäessään soittaen:
rakkaus ei mee hukkaan.*

*Kietoo side kultainen
kukat kiehkuraksi,
vivahtukset värien
sopusointuisaksi.*

*Kulkee side kultainen,
auringossa väikkyy.
Aurinko tuo ylhäinen,
lämpöänsä läikkyy.*

H. P.

(*Ruusu-Risti* 1924 No 3, *Maaliskuu*, s. 81-91)